

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ————— 8 kor.
Félévre ————— 4 „
Negyedévre ————— 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Mit tegyünk november hóban?

Amiként eljött: sötét fellegek vérzivaratarában tűnt tova a Boldogságos Szűz különös tiszteletére szentelt október hónap. A háború megpróbáltatása, melyet az Úr reánk mért, még nem közeledik végéhez; ellenségeink millióinak megfeszített szellemi és fizikai ereje, technikai tudása és anyagi felkészültsége továbbra is és talán még hosszú ideig kemény próbára fogják tenni nemzetünknek és a vele szövetséges népeknek lelkesedéstől izzó energiáit. És a nagy háború kimenetelét nem csupán a seregeknek, hanem maguknak a küzdő népeknek erőviszonyai fogják eldönteni: az erősebb nemzetek szövetségéé lesz a diadal. Azon kell hát lennünk, hogy fokozzuk a nemzet erejét: a fizikai erőket a küzdőkbe és vezéreikbe vetett bizalommal, mely növeli az öntudatot és megacélozza a kart; az anyagiakat igényeink leszállításával és áldozatos adakozással; a mindezeknél nem kevésbé fontos erkölcsi erőket saját — esetleg

felszaporodott — állapotbeli kötelességeink panasz nélküli, buzgó teljesítésével, saját lelki életünknek és mások lelki életének tanítással és jó példával történő s új energiákat teremtő és tápláló mélyítésével.

„Nagy inségben lévén” szeretett hazánk, a Magyarok Nagyasszonyának buzgó tiszteletét október tovatűntével se engedjük alább hanyatlani, az imádság kipróbált fegyverét e nehéz időkben lankadatlan kézzel emeljük ég felé. A szent olvasót mondjuk tovább is állhatatos, rendületlenül bizó, alázatos szívvel; sokak pusztulását látván, kicsinyhitű lelkek zugolódo, türelmetlen szava ajkunkat soha el ne hagyja.

Sok ezer testvérünk kiomló vére nem elveszett érték: népek millióinak békeséges jóléte fakad ez áldozat tala-jából s a földi lét mulandóságát fájdalomosan szemlélvén, közönyös lelkekben felébred, hívő lelkekben újjáéled az örök életet biztosító, maradandó értékek keresésének vágya. Nemcsak nemzeti vértanuk tehát az elesett hősök, hanem az örök élet hitének apostolai is: kegye-

let illeti emléküket és bensőséges hála. November havában az anyaszentegyház szándéka szerint megemlékezően elkötözött szereteteinkről, a hősöknek halhatatlan lelkét különösen is foglaljuk imádságunkba s az örökkévalóság útján támogatassuk buzgó könyörgéseinkkel. Akik életüket adták a mi földi békeségünkért, a békeség Istene boldogítsa őket!

Kelt Brassóban, 1914. nov. 2.

† GUSZTÁV KÁROLY,
püspök.

Az irgalom és vigasztalás napjai.

(Püspök urunk látogatása Brassóban)

Brassó, 1914. november 2.

Ha öröm és áldás volt látogatása akkor, amikor a békének szép, szelid anygala suhogtatta hóféher szárnyait közöttünk, úgy irgalom és vigasztalás magas látogatása most, amikor a szemek telve könnyel, a szív tele bánattal, rettegéssel, s amikor olyan sokan szorulnak rá a vigasztalásra, a biztatásra, amikor Bellona szájával és ezrével szedi a csatatereken véres áldozatait. Máskor is ünnepnap volt közöttünk való időzése, máskor is seregestől hallgatták apostoli

November 4.

Nagy napunk van ma . . .

Nagy ünnepünk.

Nem mondjuk senkinek . . .

Szedünk virágot . . .

Visszük templomunkba.

Jó Istenünk csak Te tudod kinek.

Hő imáink ma Hozzád szállnak.

Te ismered legjobban kiért!

Fehér rózsákat, liliumot hintünk

Zsámolyodra valaki lelkeért!

Chrysantheme.

Utolsó üzenet.*)

„Édes feleségem, ha ez irást kapod, Az azt jelenti, hogy én itt már nem vagyok, Hogy nem megyek haza, Nyárádreretére, Mert lelkem Urához, Istenéhez tére . . . Bocsásd meg, hogy gyenge betűim nem jobbak (A doktor úr fogja kezembe a tollat.)

Két golyó karamen, két shrapnell mellemen,
Egész közák szelnya lüzelt én ellenem,
Én a puskatussal heritgéttem ékel.
De ők többen voltak, s valahogy lelőttek . . .
Annamári! Élttem fonala elszakad.
Tudod, nem vertelek, se meg nem szidtalak,
Csupán szereltelek, áldjon meg az Isten;
Zsindelyes házamra áldóan tekintsen,
Két szép pej csikómra, elteványfáimra,
Köztük játszadozó kicsi fiaimra,
Ő nagy legyen gondod, főkép az apróság
Ne érezze soha nehéz, árva sorsát . . .
S ha felcseperednek, s kérdik: merre fekszem?
Nagy eperfánk alél, szép csillagos esten.
Mutass észak felé, a hetes göncöltre:
Ott fekszünk, ott fekszünk meszes sírgödörbe,
Visztiula partja nagy dícsőség mezője,
Én édes fiaim, mindig csak előre! . . .
. . . Míg lelkem boldogan, hazafelé szálldos,
Mest indul az égi legfőbb állomáshoz:
Öreg rezervista, Ferenc Estván János” . . .
Kis Menyhért.

*) Kath. Szemle IX. füzet. (Budapest, Szent-István-Társulat.)

A tolvaj.

Néhány év előtt, egy csehországi kirándulás alkalmával történt ez a furcsa kis eset.

Poroszország és Csehország sok szép vidékének megtekintése közben a híres Adersbach hegyeinek sziklacsoportját sem hagytuk ki a programból. Alkonyatkor értünk a csinos kis német faluba.

Az egyetlen vendéglő állandóan látogatott tanyája a természet gyönyöreit élvezni vágyó közönségnek. De meg is érdemli e hely a megtekintést, hol minden egyes szikla Isten végtelen hatalmáról beszél.

A vendéglőnek virágos kertre néző terraszán nagyobb társaság csevegett. Miután cellaszerű szobácskáinkat átvettük hugom és nagybátyámmal egy terebélyes hársfa alatt foglaltunk helyet.

Az ég tiszta kéjkén csillagezer tündüklött s a teli hold úgy mosolygott rájuk, mint az anya sugárszemű gyermekeire. A háttérben mereven sötétlenek az idő vi-

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák,
zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Oberbauer A. Utóda

szavait, de most valósággal megostromolták a hívek a templomot, a gyóntatófülkéket. Sok, nagyon sok lélek áhitozott az irgalom és vigasztalás balzsamára s aki csak áhitozott, mind részesült abban.

Pénteken október hó 30-ikán este érkezett Segesvár felől, P. Pucher Anaklét szentszéki tanácsos, kíséretében. Magas kívánságra hivatalos fogadtatás nem volt, de ott várták jó püspök atyjukat az állomáson a cserkész-gimnázisták, akik aztán mindvégig apró testőri szolgálatoikat végeztek körülük. Ez a kedves figyelem nagyon megnyerte a kegyelmes püspök úr tetszését.

Szombaton reggel egynegyed nyolc órakor a tanuló ifjúságnak mondott szent misét, s különben is az egész délelőtt a fiuké volt. Ellátogatott minden egyes osztályba, érdeklődött a tanulók szorgalma és haladása iránt, kérdéseket intézett hozzájuk s látható gyönyörűséggel hallgatta feleleteiket. Amikor már minden osztályt meglátogatott összegyűjtötte valamennyiüket és szárnyaló főpásztori szótartat intézett hozzájuk. Esetelte korunknak halálisan komoly hangulatát, de egyúttal rámutatott arra, hogy a magyar vitézség most is becsületére vált rég jó hírnevének. Azoknak, akik itthon maradtak, igérniök kell, hogy méltóak legyenek a csatatéren küzdő hősközhöz, vállvetten erővel, kettőzött szorgalommal kell kötelességeiket végezniök s főleg arra kell törekedniök, hogy e nehéz napok lelkőkre a kegyelem forrásává váljanak. Azzal bocsájtotta haza őket, hogy készüljenek el egy igazán jó gyónásra s annak dús lelki gyümölcseit ajánlják fel a harctéren elesett hősök javára.

Szombaton délután valamennyi papjával együtt gyóntatott egészen vespéreyéig. Ez az esti ájtatosság mély bensőségén kívül még külsőleg is a megszokottól egészen eltért képet nyújtott. Fölötte sok volt a hívek sűrű sorai között a katonatiszt, altiszt és közember, gyermekképi ujonc és társzontagságaival dacoló sziklaóriások s az áhítatos csendben hallani lehet a szikla-ágyán nyugodni nem tudó hegyi pataknak távoli imádsághoz hasonló halk morajlását.

Fauni nagybátyámmal csevegett, míg én képelemben fölnt jártam a legmerészebben kiugró sziklák csucsán, mely legközelebbnek látszik az égi hazához; majd a patakka rohanva a legmélyebb barlang szépségeiben csodálattal a Teremtőnek minden művészetet felülmuló alkotását. Alig vártam a reggelt, láthatni a főséges hajnalt, amint az ébredő nap bíborarcával végig csokolja ezt a szépséges vidéket.

No de térjünk nyugodni, hogy jókor kelhessünk — szólalt meg Gusztó bácsi, kinek cellája emeleten, mienk földszinten volt.

A reánk váró kellemes élvezet gondolata csakhamar mély álomba ringatott. Még éjfél előtt valami zuhanás féle hallatszott felül, utána néma csend, mely után valami nyirkos szobánk fölött, de ez legkevésbé sem zavarta volna álomat, bár hugom félénken sopánkodott, mi lehet az, mi történik ott fölnt? Nagy álmosan felelni akartam, hogy megnyugtassam őt, de már nem volt rá időm, mert a következő pillanatban tiszta friss víz loccsant bal fülemre. Még idejében ugrottam fel,

rázás homlokú népfelkelő, akik igaz áhitattal morzsolgattak ujjuk között a szent olvasót, mondták harsány szóval az imákat, s hallgatták tágrányított szemekkel s bizonyára megnyitott szívvel azt a főpásztori szent beszédet, amelynek minden mondatából irgalom és vigasztalás harmatozott. Esetelte, hogy mily komoly időket élünk, de egyúttal a hívő lélek bizalmával tekintett egy jobb jövő felé. Flangsúlyozta agg, böles uralkodónk Öfelségének történelmi súlyú szavait: „Mindent meggondoltam, mindent megfontoltam.” Büszkén ürdette, hogy a magyar katona ma is olyan vitéz amilyen mindig volt. Bár megdöbbenően komoly időket élünk, arra kell törekedniünk, hogy a kínálkozó kegyelmek áradatát lelkünk javára használjuk, mert akkor ömlik legdúsabban a kegyelmek forrása, amikor a jó Isten leginkább ostromoz minket.

A harctérről napról-napra kap tábori leveleket, amelyeknek mindenike attól a magasztos gondolattól van áthatva, hogy a jó Isten oltalma és a Szűz Anya segítségével a megtisztult lelkű harcosok mellé áll. Kéri az anyákat, hiveseket, akik fiut vagy férjét boesátottak a harctérre, bizanak az isteni irgalomban, s ha talán a megpróbáltatások legnagyobbikát kell is elszendelniök, nyugodjanak meg keresztényi megadással a jó Istennek kifürkészhetetlen akaratában, hisz nincs dicsőbb sors, mint a hazáért meghalni.

A hatalmas beszéd, amelyet itt csak halvány körvonalalaiban vázoltunk látható, mély benyomást tett a feszült figyelemmel, igazán „templomi esendű” hallgató sokaság lelkére.

Aztán újra kezdetét vette a gyóntatás, amely késő estig tartott.

Mindenszentek ünnepe mindenképpen gyönyörű napra viradtunk. Fénylő, napsugaras volt az egész vidék, mintha olvastott aranyba mártották volna.

A templomot már kora reggel ellepte a lelki üdülésre váró hívek sűrű raja. Reggel

gyertyát gyújtani, hogy lássam mi van velünk; nyomban ezután a másik vizsugár már csak párnámát mosta, míg a gyorsan oda tett mosdótól fel nem fogta a még mindig csepegő vizet.

Szépén vagyunk, kiöntenek mint az ürgét a lyukból. Kacagva vettük a gyertyát, hogy kimenve, lássuk mi megy felettünk végbe?

Az ok nem maradt sokáig ismeretlen, a lépcső felől erős szóváltás hallatszott.

Megálltunk. Az egész beszédből egy folyton mentegetődző női hang szavából csak azt tudtuk kivenni, hogy tolvajról van szó. Fönt a szűk folyosón kiint állt az emelet minden lakója. Ürgere vadásztak — szólalt — hát itt vagyok.

A társaság reánk bámulva kérdezte: lennt is történt tán valami?

Elmondottam a fürdés nélküli tust s kérdőre vontam, ki csinált éjnek idején ilyen rossz tréfát ismeretlen lakótársal? Erre egy vézna kis úrnő ijedében az ég minden boldog lakójának nevét segítségül hívva rimánkodott összefüggés nélkül, amihhez férje, egy hajszállal erősebb szintén ideges alak, rém csehes kifejezéssel törve a német nyakát ezer bocsánatot hebegve segített nagyhűséggel élete párjának.

Végre sürgetésemre elmondották, hogy

6 órától egészen a mise végéig folyt a gyóntatás. A főpásztor 8 órakor misézett, amikor már nem volt a templomban talpalatnyi üres hely. Mise alatt, mint tegnap is, a zrdái leánykák énekeltek áhitatot keltő, gyönyörű énekeket. Mise közben sok százan áldoztak, ifjak és vének, gyermekeleánykák és marcona hadfiak, előkelő urak és kérgestenyérű napszámosok. Mise után a főpásztor egy honvédek adta fel a bér-málás szentségét s néhány kegyes, buzdító szót intézett hozzája.

Ezután következett az irgalmasságnak és vigasztalásnak nemes cselekedete: a katonai kórházak meglátogatása. Nagyon sok vitéz fekszik a mi kórházainkban, mindenik egy-egy hős, aki az édes hazáért hullatta ifjú, piros véré. A főpásztor elment a betegek ágyához, a könnyekben besülteket vigasztalta, a súlyosabbakat aggódo főpásztori gondolai alá vette, mindenikhez volt néhány kegyes szava, mindenkinek szívébe enyhületet csepegetett, s mindnyáján, a másvallásuk is, áhitattal hallgatták igézetes beszédét. Jó sok időt töltött a csapatkórházban, de még mindig nem eleget, hogy szíve szerint kimerithesse a szamaritanus irgalmasságát, azért a késő délutáni órákban újból elment, amikor egy meglható esemény is történt: egy mesze Tirolból ideszakadt súlyosan sebesült szegény eszázadvadász, aki a délelőtt még áhitattal hallgatta a főpásztor vigasztaló szavait, hős lelkét teremtőjének visszaadta.

Délután hat órakor újból szentolvasó ájtatosság. A kép ugyanaz, mint tegnap, a ragyogó gáz és gyertyafényben a híveknek beláthatatlan sokasága, a hangulat is ugyanaz mint a tegnap: a meglhetődzött áhitat.

A főpásztor újból a szószékre lépet. A tegnapi beszéd után, melyben bizó lélekkel hirdette háborunk igazságosságát és erkölcsi szabadságát, ma is epedve leste a hívek serege a püspöki szótartat. De most nem volt szó a háboruról, nem volt szó

valami zörgés feljlesztette őket álomból s ők azt hitték, a vacsora alatt tárva volt ablakon jött be valaki, hogy elbujva majd az éj sötétjében kirabolja őket. Ijedtükben a gyufát sem találták, a sötétben egy pici asztalon álló értékes váza esett áldozatul. Végre sok keresés után megtalálták a tolvajt egy ijedten iramodó egér alakjában, mely a szekrény mögöl a mosdó alá menekült üldözői elől.

A félre lökött mosdó mögött, a fal mellett lyukat találtak a padlóban, oda vélték szökni a rendzavaró, békerontó egeret, melyen minden áron bosszut akartak állani, ezért öntöttek le egy kancsó vizet a másik után. Ettől ázott át a régi rozoga padozat s tört magának utat le egyenesen az én ágymba. Hogy még nagyobb mennyiségben nem zuhogott alá a forrás nélküli patak, azt csak a vízkészlet kifogytának köszönhettem.

A nyúlbatör házaspár tózsomszédja egy németalföldi turista mindaddig méltatlankodott a férj ellen, míg hűvéton kívüli öntöztetésemet nem hallotta.

Ő ugyanis álmból a zörgés, csörömpölés és a kétségbeesésig menő cseh nyelvű izgatott szóváltásokból úgy vélte, hogy családi tragédia játszódik le a falon túl lakóknál. Ő volt az első, ki az asszony

katonáink hősiességéről, ma a főpásztor is, mint mindnyájan, a kegyeletnek két mécesét gyújtja meg, s egyiket letette már régen boldogult édes atyja, a másikat édes anyja sirhantjára, aki csak e nyáron lehet ki nemes lelkét. Meghatottsággal hallgatta mindenki, most már nem a püspököt, hanem a szerető fiút, aki szüleinek sirhalma-ra egy marék virágot tesz.

Csupa virág, az apai és anyai erényeknek, csupa illatozó virága volt az, amiből csokrát összekötötte. A konfesszió komolyságával hatott, amikor kijelentette, hogy mindent, amije van, mívé lett, ami jó és nemes van benne, szigorú, de Krisztusi szeretettel eltelt édes atyjának, és édes anyjának köszönhet, aki holta napjáig az „erős asszony minden erényével az ő geniusza volt.

Buzdítja, nem kérkedésből, hanem hálattal szívének helyes meggyőződésével az apákat és anyákat az ő szüleinek követésére. A nagy beszéd — mintha a főpásztor hangja még a szokotnál is ércesebben csengett volna ezúttal, — mély nyomokat hagyott a hívők szívében.

Az esti órák a gyónóké és a sebesült katonáké voltak.

Halottak napján a fényes asszisztenciával végzett gyászmise után újból ellátogatott a kórházakba, majd a zárdában papjai körében elköltött rövid ebéd után, amelynek folyamán a zárda növendékei üdvözölték szép dalokkal és beszéddel, a délutáni vonattal Sepsziszentgyörgy felé folytatta az irtalmasság és vigasztalás utját.

Aranyat — vasért.

Gyulafehérvár áldozatkész közönsége ebből a jótékony célu mozgalomból is kivette a maga részét. Az alábbiakban számolunk be mindazokról, akik pénzben, vagy aranytárgyakban áldoztak a haza oltárára:

Nagyméltóságú Majláth Gusztáv Károly gróf erdélyi püspök úr 100 koronával válthalatszott, ideges javszékelésére, neki rontott szomszédja ajtának, hogy a szegény nőt — mint gondolta — megvédjé férjének támadásaitól.

A feleségét bálványozó szegény férj az ijedség és aggodalom tetejébe még a durvaság gyanújával is vádoltatott a turistától, a kíméletesebb lakótársak bántortalanságukon élcelődtek. Már senkit sem bosszantott, hogy álmából fölverték, mindenki kacagva feküdt vissza ágyára, hogy álmába tovább szöjje a tolvajnak vélt, szerencsésen megmenekült kis egér történetét.

Meg is fogadta a derék férj, hogy soha többé ki nem mozdul ágyából hűségesen dirigáló neje ijedezéseire, még ha csakugyan recsegne is; miatta akár nemzetgyűlést tarthatnak feje fölött az egerek.

A következő nap a természet remekeinek legtisztább élvezetében telt el. Mire késő délután a sziklából visszaértünk a vendéglőbe. A lakók mindegyike megszokott helyén ült a nap folyamán lázottak feljegyzése mellett; csak a függőhintában nem lebegtette az est fuvalma a dus csipkehullámokat a vézna nőcske ruháin. Nem akart pirulni. Elutaztak.

Miryam.

totta meg a vasgyűrűt; Továbbá adományoztak: Zomora Dániel egy darab 10-kor. aranyat, Tamási Áron 1 drb. 10-kor. aranyat; Soóthy Gyula 10 kor. aranyat; Jónás Adolf 2 drb. 10 kor. aranyat; Urbán Gyula 1 drb. 10 kor. aranyat; Dr. Roska Miklós 1 drb. 5 rubeles aranyat; Nemes Piroska 1 drb. 20 frankos aranyat; Ávéd Jákóné 1 drb. régi görög aranypenzt; Kárpiss János 10kor. aranyat.

Aranyeműt adtak: Ávéd Jákóné 1 drb. bross és aranytörödek; Ávéd Jákó 1 drb. vastag pecsétgyűrű. Jakubek István 1 drb. férfi aranyóra láncsal; Dr. Király Gézané 1 drb. női órát, 1 medailon, 2 drb. nyakkendőtű, 1 óralánc akasztó, 1 drb. fülbevaló és 4 drb. aranytörödek; Király Mária 2 drb. fülbevaló; Király Ilona 1 gyűrű; Dvorzszak Franciska 1 gyűrű; Herschkovits Blanka 1 gyűrű; Stern Berta 1 gyűrű; Weinberger Ilona 1 gyűrű; Rubinstein Nusi 1 gyűrű; Csibertits Imréné 1 nyakék és egy pár fülbevaló; Löw Annuska 1 drb. láncgyűrű; Löw Józsefné 1 gyűrű, Löw Józsa 1 képréma kicsiny függő karikával; Stern Berta 2 drb. fülbevaló; Kárpiss Jánosné 3 gyűrű és 16 drb. apró fülbevaló és egyéb törödek; Steinherz Adolfiné 1 drb. nyakék és 1 drb. gyűrű; Fuchs Margit 1 drb. gyűrű; Székál Ignác 1 drb. pecsétgyűrű; Székál Ignácné 1 drb. kereszt; Székál Irén 1 nyakék, 1 tört gyűrű és szinarany apróság; Székál Emici 1 gyűrű; Székál Margit 2 drb. gyűrű; Baumann Nándorné 1 gyűrű; Reinfeld Aliz 1 drb. gyűrű; Márk Dóra 1 drb. gyűrű; Reinfeld Lenke 1 drb. gyűrű; Lovag Oelberg Ottóné 1 drb. karkötő és 1 drb. gyűrű; Dr. Fellner Józsefné 1 lánc, 1 kereszt, 1 gyűrű és 6 drb. fülbevaló; Roska Rózsika 1 karkötő; Csutak Lajosné láncdarabot és 1 drb. gyűrű; Csutak Irén 1 gyűrű; Hirsch Pálné 1 gyűrű; Csecskedy Irma 1 gyűrű; Szentpétery Irma 1 gyűrű; Porucz Viktor-né 1 gyűrű; Steinherz Adolf 1 karikagyűrű; Urbán Gyuláné 1 karkötő; Roska Biri 1 nyakék; Kádár Ilus 1 pár fülbevaló és 1 gyűrű; Szóts Győző 1 gyűrű; Szentpétery János 1 gyűrű; Reithofer Jenő 1 gyűrű; Reithofer Jenőné 1 bross és 2 fülbevaló; Nemes Piroska 1 óralánc és 1 gyöngykapocs; Özv. Frölich Gyuláné 1 karkötő; Frölich Jolán 1 drb. bross; Csubry Bonifác dr. 1 pecsétgyűrű; Csubry Bonifácné 1 drb. gyűrű; Faul Béla 1 pecsétgyűrű; Molnár János 1 jegygyűrű; Molnár Jánosné 1 drb. jegygyűrű; Morenó Etus 1 gyűrű; Tamás István 1 gyűrű; Cirlea Aurélné 1 drb. lánc és 1 drb. csüngő; Cirlea Lenici 1 gyűrű; Cirlea Aurél egy darab gyűrű; Weinhardt Jánosné 1 gyűrű; Klármann Adél 2 gyűrű; Rákóczy Béla 1 drb. gyűrű; Márkus Bernát 1 gyűrű; Weisz Szerénke 1 gyűrű; Arnold Jánosné 1 gyűrű; Kézdí János egy pár fülbevaló; Bruckmann Pepi 1 gyűrű; Deutsch Manóné 1 drb. gyűrű; Deutsch Ilka 1 drb. karkötő függővel; Fuchs Marian 2 pár fülbevaló; Deutsch Mór 1 pecsétgyűrű; Lovasberényi Árpádné 1 drb. tört és 1 ép fülbevaló; Stern Janka 1 mellő; Klármann Béláné 1 gyűrű; Mora Lujza 1 gyűrű; Meisels Helén 1 törött karkötő; Berkovits Szerén 1 gyűrű; Mózes Aranka 1 gyűrű; Schmartz Malvin 1 gyűrű; Epstein Róbert 1 gyűrű; Judovits Jenő 1 gyűrű; Izsák Aranka 1 pár fülbevaló; Simon Szerén egy törött gyűrű és 1 szív Karp Rózsi egy pár fülbevaló; Izsák Janka 1 drb. fülbevaló; Hartenbaum

Simon né 1 gyűrű; Mégay Adolfiné 1 gyűrű; Trencsiner N. 1 gyűrű; Löw Emilné 1 bross, 1 karkötő és törödek; Löw Loloka 1 karkötő, 1 gyűrű és 1 pár fülbevaló; Jenesel Szilvia 1 gyűrű; Frei Zelma 1 drb. fülbevaló; Szigethy István 1 gyűrű; Szigethy Istvánné 1 gyűrű; Jónás Erzsike 1 gyűrű; Kratochwill Ágnes 1 gyűrű; és 1 kereszt; Kratochwill Jolan 1 tört gyűrű és törödek; Riszner Ida 1 tört karkötő; Risz, ner Mariska 1 férfi pecsétgyűrű, 1 szív és törödek; Présia Irénke 1 kereszt; Muresan Publiusz 1 tört karikagyűrű; Muresán Publius 1 gyűrű; József Manó 1 gyűrű; Jónás Irén 1 szív; Korber Teréz 1 gyűrű; Demeter Györgyné egy darab gyűrű; Kézdí János 1 gyűrű; Gombár János 1 lánc Gombér Lajos 1 pár fülbevaló; Horváth Giza 1 karikagyűrű; N. N. 2 tört gyűrű és 1 fülbevaló; Körösi Irén 1 gyűrű; Kratochwill Irén 1 pár fülbevaló; Mendel Erzsébet 1 gyűrű; Kemény Gyuláné 1 gyűrű; Kudler Ágostonné 1 gyűrű; Cserieb hadnagy 1 gyűrű; Friedrich Piroska 1 pár fülbevaló; Löwi Szerénke 1 gyűrű; Náder János aranytörödek; Bericher Mária 1 pár button; Dr. Vizsolyi Manóné 1 pár fülbevaló; Prohászka Viktorné 1 gyűrű; Prohászka Viktor 1 kis képeret és 1 fülbevaló; N. N. 1 pár fülbevaló és arany törödek; Aszlányi és Zachariás család 1 pecsétgyűrű; Aszlányi 2 gyűrű; Zachariás 1 gyűrű; Görög Jánosné 1 tört gyűrű; Miske Andrásné 1 pár fülbevaló; N. N. 1 tört karikagyűrű; Présia Éva 1 kereszt; Rákóczy Béláné 1 jegygyűrű; N. N. 1 drb. gyűrű; N. N. 1 drb. fülbevaló; N. N. 1 drb. fülbevaló; Barabás Sándor 1 gyűrű; Muresán Publiusz 1 pár fülbevaló; Nemes Anna 1 drb. fülbevaló; özv. Incze Sándorné 1 karikagyűrű; Meleg Gyuláné 1 karikagyűrű; Schopf Margit 2 ingomb; Barbul László 1 gyűrű és 1 fülbevaló; Almássy Erzsébet 1 gyűrű; Kleinberger Mariska 1 gyűrű; Bittai Piroska 1 gyűrű; Janosó Mariska 1 gyűrű; Reinfeld Lenke 1 szív akasztóval; Tamás István 3 kis fülbevaló és 1 gomb; Izrael Jolán 1 bross; özv. Muresán Antalné 1 karikagyűrű; Gelb Irma 1 kis aranyfedelű tollkés; Göttler Frigyes 1 bross; Hirsch Amália 1 gyűrű; Löwi Izabella 1 gyűrű; Friedrich Piroska 1 pár fülbevaló; Pásztor Istvánné 1 gyűrű; Kertész Margit 1 karikagyűrű; Lahni Károly 1 gyűrű; Lahni Károlyné 1 gyűrű és fülbevaló; Lázár Zoltán 1 pecsétgyűrű; Roosch Gusztávné 1 gyűrű; Baltés Domokosné 1 gyűrű; Moldován János 1 karikagyűrű; Izrael István 1 nyakkendőtű; József Sarolta 1 gyűrű; Kohn Fánii 1 szív; Almássy Erzsébet 1 karkötő; Almássy Jolán 1 karkötő; Stern Hermann 1 tört gyűrű; Venecsek Zelma 1 szív és 1 gyűrű.

Ávéd Jákóné.

A vallásoktatás védelme.

Irta és elmondotta Székelyudvarhelyen a fő-gymn. disztermében 1814. június 27-én az esp. kerületi általános tanítói gyűlésen

Bálint Zoltán.

III.

S ez a politikai párt a most lezajlott választások alkalmával körülbelül 30 képviselőt nyert s a kath. iskolák két elkese-redett ellensége Brard és Chopinet elbukott, de a türes papfaló Ghilette Arimondy is szintén s a kath. iskolák eltörlésének, vagyis a közoktatásügy monopoliájának

anyám áldott emlékének . . . . de csodálatosan került a melankólia, a visszaemlékezés és csodálatosan különös érzések szívódtak belém és vittek messze a csaták véres mezéjére, ahol nincs temetői csend, ahol nincs nyugalom, csak küzdés, ahol nincs pihenés, csak idegetelő munka.

A mellettem elhaladó emberekből is a harctérre szöktek a máskor nyugalmas érzések és ott virrasztottak és ott lángoltak. A hősök, a hazáért küzdők közé szállott a lelkünk és gyönyörűen láttuk, hogy ők a temetőnek csendjéért küzdenek és a mi nyugalmunkért áldozzák fel drága életüket. Mert jöhetne ellenség és feldúlhatná sírjainkat és az út porába dobnátna szereteteinknek csontjait . . . hazátlanná, rabszolgákká tehetne bennünket. Védene, csak-hogy el ne vesszünk a lelkünkben annyira óhajtott békét. Értünk folyik ki és festi pirosra a kopár földet lélettől duzzadó vértük, érettünk válnak pusztá földben, jeltelesen sírokból nyugvó hősök, akiket nem siratni hanem magasztalni kell.

Halottakestjén nem fáj a lelkünk, hogy a háboruban megdicsőült fiaink sírján nem gyűlt ki az emlékezés lobogó fátyla és nem koszorúzhattak meg sírkeresztüket illatos virággal. Nem fáj a szívünk, mert hőskört nem fájhat, mert hősöket nem lehet megírni, mert csak gyáva lélek tud elkeseredni a hősök halálán. Apák, anyák, testvérek, jóbarátok, mindnyája, akik vesztettek titeket meleg szeretettel körülvevő szívet, ne sírjatok, ne keseregjétek, nagyok voltok ők, hősök voltak ők, az élet koronáját nyertek el ők. . . . Ne sírjatok, de emeljétek a magasba lelküket és kérjétek és könyörögjétek az egek Urának, hogy sok hőse, vitéze legyen még e hazának, és e hősök nyomán reánk szálljon a temetőnek nagy, de életet illatozó csendje. Cs.

H I R E K.

— **E hét, az ájtatosság hete volt.** Minden szentek napján az infulás misét Kovács Lajos praelatus, a szt. beszédet Balázs Ferencz praelatus-plebános tartotta. Délután a temetőké volt az ájtatosság; a régi temetőben Balázs kanonok, az újban Wéger káplán prédikáltak. Halottak napján a székesegyházban Kovács praelatus mondotta a gyászmisét, november 4-én, főpásztorunk névnapján ismét fényes mise volt a Katedrálisban. Szt. Imre napja az ifjuságé volt, amikor Lestyán József hitnánár tartott tartalmas beszédet az ifjusághoz. Pénteken, 6-án reggel 8-kor a háboruban elesettekért misézett plebánosunk.

— **Szentóra ájtatosság** lesz holnap 8-án püspök urunk intézkedése folytán a székesegyházban este 6—7-ig; akkor tartja az oltáregyletünk is rendes havi imádságát. A szt. beszédet Balázs kanonok-plebánosunk tartja.

— **Szini előadást** tartottak kis polgári leányiskoláink az Európa szálló nagytermében 2-án a háboruban megsebesült katonák és azok családjai segítése céljából. Közönségünk megtöltötte a termet és szívesen segítette adományaival a jöszívű előadókat.

— **Októberi ájtatosság Bálványosvárlán.** Felemelő és lelkesítő hatással folyt le egész

hónapon keresztül az estéli órákban Bálványosvárlaja hitközségben is az októberi ájtatosság. A hitközség csekély száma tagjai buzgón vettek részt az egész idő alatt az ájtatosságon s különösen október 31-én a befejező ájtatosság rendkívül fényesen és megható módon folyt le. Ugyanis a szent olvasót buzgón elimádkozva midőn a koruson felhangzott a „Máriát dicsérni hívek jöjjetek” magasztos ének a más valásu hívekkel is a zsufolásig telt templomban a jelenlevők szokása megmozdult s kezükben égő gyertyákkal körmenetileg a templomot ájtatos énekek zengése mellett megkerültük. Vissz térve a templomban lelkész buzditó beszédet tartott, kifejtve a nagyszámu hallgatóságnak a szent olvasó imának szép és hasznos voltát, egyben kijelenté, hogy ugyan az októberi ájtatosság befejeződött, de kérve kéri hibeit, hogy a szent olvasó imádkozással ne hagyjanak fel, hanem azt megszeretve ezután is gyakorolják, s maguk s különösen a harctéren levőkért ajánlják.

— **Még július hóban** megjelent egy cikk, általános tetszésnek örvendett. Szó volt abban egy emlékről, dátumos névjegyek beküldéséről, ezüst koszorúról; de bizony a névjegyeknek fele sem érkezett be. Így aztán az egész mozgalomból — mint sok egészséges ügynél történni szokott — egyesek hanyagságából nem lesz semmi. Hacsak nem ébrednek fel az alvók!!

— **A missió egyletbe** való elmaradt kerületeket nagyon kérjük, tegyék meg jelentéseiket, hogy egyszer már dülőre jusson az az ügy, mert különben hivatalos jelentést teszünk, a főpásztornak.

— **Az Eucharistia** társulat tagsági díját (2 k.) nagyon sürgetik nálunk Györből. Szíveskedjenek tehát beküldeni.

Az Absztinens Pap októberi száma változatos tartalommal jelent meg. Örömmel szemléljük e lap emelkedését és térfoglalását, mert úgy véljük, hogy a benne hirdetett eszmék a mai kor legégetőbb eszméi közé tartoznak. Olvassuk, hogy Prohászka püspök belépett a Keresztgyesületbe és tevékeny munkálkodást ígért. Reméljük, hogy sokan fogják követni példáját. Minden pap asztalán ott kell lenni a kedves lapnak.

Egy nyugalmazott paptól kaptunk levelet, akit a háború tartamára a főpásztor ismét munkába állított. Érdemes egy pár gondolatot kikapni írásaiból; meglehetősen sívár helyzetet találtam. Szokatlan, hogy itt sem haragszó, sem gondnok, sem egyháztanács, de még ministráns fiu sem volt.

A pár évvel előbb restaurált kis templomban alig néhány hívő járogatott. Egy öreg svábot fogadtam fel templom-szolgának. Beesületes, jámbor, pontos ember. Amint az egyháztanácsot beállítottam és a rendes templomi szolgálatot megkezdtem, most már többen jönnek a templomba, kivált vasárnap és az esti ájtatosságra. Már tervezem az Oltáregylet megalakítását, ha legalább is a mostani buzgóság nem csökken. Hetenkint két órát tanítok az iskolában. Nevét elhallgatjuk, de nyilvánosan megdicsérjük munkálkodását és az Isten áldását kérjük reá.

— **Gyászrovat.** A fogarasi róm. kath. egyházközség-tanácsa mély megilletődéssel tudatja, hogy nagyérdemű gondnoka Max Tivadar cs. és kir. őrnagy, a Ferenc

József-rend lovagja és fizti keresztjének tulajdonosa, a pápai szent Sylveszter, szt. Gergely és Pius rendek lovagja, a hadi érem, a signum laudis és a szász kir. érdemrend tulajdonosa, a szentierenrend általános Confratere, a fogarasi róm. kath. zárda apostoli Syndikussa, 48-as honvéd, folyó évi október hó 29-én, 45 évi áldásos gondnoki működése után 85 éves korában elhunyt. Élete utolsó pillanatáig nemesen munkálkodó gondnokunk földi tetemeit f. hó 31-én délután 2 órakeret temetjük el, az engesztelő szent mise-áldozat pedig nov. hó 3-án reggeli 7 órakeret fog a helybeli plébánia templomban az egek Urának bemutatni. Fogaras, 1914. október hó 30. Az Egyháztanács. Fáradhatatlan, önzetlen munkálkodása a hálás kegyeletet részére örökre biztosította!

— **Halottak napján** két ország ravatalon: Szerbia és Belgium. Az előbbi égbe kiáltó bünei terítették le, „Lento gradu ad vindictam divina procedit ira”. Állami létezése óta uralkodóit mind leölte, — négyet kivéve s ebből kettőnek halála oka constatálható nem volt. — Belgium szertelen főnhéjazáson önmagát fojtotta meg, öngyilkos lett; míg ez kap sajna részvétet, a másik megátalkodottat senkisémet sajnálja. — Vissza, az igazság napjához.

Oltáregylet részére beérkezett tagdíj: Szóvátáról 20 kor., Szabó Zsuzsanna adománya 2 kor., Gedő Imre 2 kor., Radnótról 7 kor., Hátszegről 13 kor. 92 fillér.

Kohóvölgy községben okt. 28-án egy szép eucharisztikus lélek tért meg az egek Urához, hogy elvegye megérdemelt jutalmát az örök élet hónapban.

Özv. G a s p a r i k Károlyné, sz. Sikker Julianna hagyta el e síralom völgyét. Mintaképe volt a Krisztust igazán szerető léleknek. Szorgos munka, mindenkinek jótéka, szegényeken kézséggel segítő és nemes célokért buzgalkodó lelkület jellemezte őt. Gyakran, naponként egyesült Krisztusával, hogy erőt nyerjen az élet Mesterétől. Szíve-lelke, gondolata, vágya, nyugalma — munkája, minden . . . minden az Úr Jézus iránti mélyszéges szeretettel volt beárnyékolva. A kohóvölgyi hívek gyakran látták őt az örökmeés előtt.

Sajátjából fedezte körülbelül 50 évig az örök lámpa összes felmerülő költségeit. Az erzsébetbányai lelkesi hivatalnál két alapítványt tett sz. misékre, Kohóvölgy hitközségnek pedig 1200 kor. késpénz és egy belső telket hagyományozott férjével egyetértésben, hogy Isten dicsőségét haláluk után is munkálják.

Az Istén valóban kereső lelkek száma megkevesbedett. Sokat tett, sokaknak szolgáljon példa képül, mert ilyen lelkek kellene a szegény, meggyalázott Krisztusnak. Elvesztése fölött érzett fájdalomunk áhitatos imában találjon enyhülést!

— **A Házinyulteryesztők Országos Szövetsége, Budapest, Csillaghegy,** a tél közeledtével kéri tagjait és a tenyésztokeket, hogy kidolgozzat vagy szarított nyulgerczenákat a hadbanálló katonáinknak való ajándékozás céljából küldje el fenti címre. Azt hiszük minden tenyészto hozzá fog járulni küldeményével ahhoz, hogy harcölő fiaink és testvéreink szenvedéseit enyhítsük. Az adományokat a szövetség hivatalos lapjában a Házinyulteryesztés és Értékesítésben köszönettel fogja nyugtatni.

— **Egy székely vértanu emlékezete.** A kolozsvári országos történelmi ereklyemúzeum elhatározta, hogy Tamás András 48-as alezredes Kolozsváron 1849. október havában kivégzett székely vértanunak kegyeletes emléket állít. E célból a múzeum alelnöke a napokban fölketeste Mádéfalván Tamás ronkóit és a község elöljáróságát és ott elhatározták, hogy a házat, amelyben a vértanu elfogatásáig lakott, emléktáblával jelölik meg és a tábla elkészítésére Istók János, jönevű székely szobrászt kéri fel. Továbbá elkészíttetik a vértanu arcképét is, az ereklyemúzeum képesarnoka számára, a községben még élő négy 48-as honvédet pedig lefenyképesztetik. Az ereklyemúzeum e cselekményével példázni akarja a harctéren most küzdő fiatal, székely hősök előtt, hogy a magyar nemzet a hazáért való lelkes önfeláldozást mindig kegyeletes emlékezetben fogja tartani.

— **Szív és zseb.** Az esti 9 órai vonatnál történt.

Megjött a vonat, sürgés, forgás a hosszú pályaudvaron. Jól láplát fiatalember igyekszik egy II. osztályú kocsit felé. Ugyanabból az ablakból kihajol egy másik fiatalember s mint két régi ismerős, üdvözlők egymást.

— Szervusz! Hova utazol?

— Megyek jelentkezni a katonákhoz. Remélem te is katonagyben jársz? Hol is szolgáltál?

— Szépen szolgáltam! Egyébként csakugyan katona ügyben utazom; felkeresem a hadsereg szállitóját. Ilyenkor nagyszerű üzleteket lehet kötni.

Nincs tovább. A vonat füttyent és viszi mindkét katonagyben vitézünket: egyiket a szíve, másikat a zsebe hajta.

— **A magyar baka szíve.** A déli harctérről érkezett tisztt beszélte el, hogy egy szerbiai tanya-csoportozat háza közlül valamennyi fel volt égetve, csak egy állott éppen. Megnézte jobban a házat és csak akkor látta, hogy az egyik oldalára nagy betűkkel volt felírva:

Ne bántatók ezt a házat gyerekek, mert golyafeszek van a tetjébe.

Infanteriszt **Saraglyás.**

A tiszt felnézett a tetőre, ahol a kis golyafókák nagy biztonságban tárogatták vékony csőreiket. Ilyen szíve van a magyar bakának.

— **Az EMKE a katonákért.** Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület a háború első pillanatától kezdve a legnagyobb erjű tevékenységet fejt ki úgy a hadbavonultak visszamaradt családjai támogatásában, mint a Vöröskereszt Egyesület szolgálatában, Sándor József m. kir. udvari tanácsos, az EMKE alelnöke és Andreics János m. kir. miniszteri tanácsos a legteljesebb munkálkodást fejtik ki és hónapok óta tartó fáradhatatlan tevékenységüknek az az eredménye, hogy az EMKE az adakozásban ma a 100.000 korona felé közeledik. És ez akció folyamata mellett a kulturális munkát is rendszeresen végzi az EMKE. A háború közepette megnyitotta a székesfővárosban elsősorban bolgár bosnyák, török és lengyel, valamint az erdélyi magyar ifjak számára alkotott EMKE Kollégiumot, ahol részben hadbavonultak gyermekei számára 10.000 korona segélyt osztott széjjel. A sebesült katonákat hazafias magyar és román olvasmányokkal, valamint hírlapokkal látja el; a kolozsvári r. kath. Oltáregyesülettel, női ipariskolával a harcosoknak fehérneműket és melegítőket készített, emellett tevékeny részt vesz a kolozsvári Vöröskereszt Egylet munkájában.

— **A mai drágaság és a hajdani jó idők.**

A jelenleg országszerte uralkodó s már majdnem elviselhetlenné vált drágaság alkalmából egy fölötté érdekes történelmi adattal kereste föl lapunk szerkesztőségét Temesváry János dr., szamosújvári tanár, egyházmegyénk multjának eme lázas kutatója. Ez adat szerint az erdélyi székeskáptalan tagjai a XVIII. század ötödik évtizedének elején elhatározták, hogy ősrégi székesgyházunk jelenleg restauráció alatt álló két mellék hajója részére nepomuki szent János és szent György tiszteletére két oltárt állíttatnak fel. E célból szerződésre is léptek Wieser János jönevű szobrásszal, hogy ő 500 renes forintért és 20 köböl buzáért a kívánt két oltárt „a bemutatott és elfogadott rajz szerint, az abban feltüntetett összes szobrokkal, geniussokkal, oszlopokkal és ékítményekkel együtt” záros határidő alatt elkészíti. A derék mester a szerződés értelmében segédjével azonnal munkához is látott. Folyt a munka, de talán még jobban a pihenésre szánt órák alatt az étel és itóka. A körülmény azonban korántsem jelentette azt, hogy a vendéglői számla kiegyenlítés is nyert volna. A várbeli német kocsmáros, a derék Fischer Mátyas rendszeren boszusan csak homlokáról törülgette le a verejtéket, midőn szobrásszunk és legénye jól lakva és magukat tele szeszelve minden fizetés nélkül távoztak. A kétának nagy szerep jutott, a sőtés összes falai is már mind szobrásszunk adóságát hirdették, midőn végre is Fischer bácsi türelmét vesztve e kifogástalan magyarsággal megfogalmazott és papírra vetett levéllel kereste föl Kastal János nagyrepostot, a háptalan fejét:

Meldo Szagos Prepost ur

Negkem kegelmes uram.

Ezen segin Instantciamal Naig Alaszatosan kerem az meldo szagos urat el muld 4 honapia hogi Az köb farago (képfaragó) hosam kostban jard Az leginel egud. Es maratag Neckem Ados 8 fil. R. 32 xr. as Edelierd Es Italird, meliet as urat Alaszatosan körem Azon fizetesiböl nekvem meg Atni, mel Gracia Ert hotigk kes leg kisebigh solga Es szolgálloia maratagk Az meldo szagos Prepost uram Nak

koteles solgaia

Fischer Mátias

Zeichaus Bely Korszomaros.

E sorok hatása nem is maradt el. Kastal prepost belátva a kocsmáros kérésének jogosultságát, bekiáltotta Kopcsáni Andrást, az udvarán ögyelgő parédos kocsisát s ennek, mint tanunak jelenlétében Wieser szobrássz járandóságából a kért összeget Fischer bácsinak átnyújtotta.

Most már csak arra vagyunk kíváncsiak, hajlandók lennének-e mai derék magyar asszonyaink két személynek négy hónapra át kocsoltot és italt adni 8 rénes forint és 32 krajczárért, vagyis a mostani pénzérték szerint 9 korona 80 fillérért? Ebbeli szíves ajánlataikat lapunk szerkesztősége készségesen közvetíteni fogja.

— **A téli háború borzalmait ellen harcosainknak prémre van szükségük.** Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hadsegélyező Hivatalnak Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

IRODALOM.

Erdély választott püspökei. Második rész. (1663—1695). Levéltári kutatásai alapján írta: Dr. Temesváry János. (Ára 3 K.)

Temesváry János tolla nem pihen.

Ismét néhány eltemetett magyar embert, nekünk, erdélyieknek becses férfiakat szólított elő a XVII. század nagy esőndességéből. Őt egyházi ember, nevezet szerint Foinay Ferenc (1663—1666), Szenttamásy Máté (1667—1676), Mokcsay András (1676—1679), Sebestyén András (1679—1683) és Kada István (1685—1695). Kuruc időknek, „szegény romlott és elkeseredett hazánk” fogyatkozásának, protestans uralkodó tanúi és áldozatai lépnek az Orsz. Levéltárnak és családi leveles házaknak adatai alapján az érdeklődő elé. Megannyi választott püspök, akiket Erdély fejedelme meg nem tűrt, püspöki munkára nem bocsátott s akiket a római szentszék a Habsburgok jogszáinak tetszetős és gyarló érvelése dacára sem erősített meg püspöki állásukban. A Szentszéknek az volt az álláspontja, hogy Erdély nem tartozik a Habsburgok jogára alá, hogy az erdélyi fejedelem legitím és független a királyi hatalommal szemben s azért a főkegyúri jog, a püspökök kinevezésének joga oda ki nem terjed. Ezért viseli mind az őt, címeikkel sanyargatott, különben kiváló ember csak a szegény „electus episcopus Transylvaniensis” címet s joghatóságát általában nem gyakorol.

Az öt férfiú közül csak Kada működött nálunk — fiatal pap korában, — igaz, hogy akkor szinte vére omlásával jegyeztetett el az erdélyi egyháznak. Azt írja róla Szörényi: „Bis ab acatholicis militibus captus, ac in vincula coniectus, semel nudato iam collo, caput ressecandum furenti exhibuit persecutori. Inde ope divina ereptus, in Hungariam evocatus est.”

Vérség szerint pedig szintén csak egy tartozott közénk, Szenttamásy, a papnevelő nagy jötevője, akiről különös melegséggel ír a szerző s akinek csikszenttamási hajlékát a székelyföld hazajáró levitáinak figyelmébe ajánlja.

A levelesházak szórványos adataiból, kevés szóból kellett megismerkeztenie Temesvárynak és néma emberek élő alakját s hála az ő szorgos utána járásának, serény tollának sikerült őt elfelejtett embernek ismét emléket állítania.

Mindig megnyugvással vesszük kézbe a szamosújvári tanár érdekes írásait. Tudjuk, hogy igen megrostálja adatait, megfontolja mondani valóját s hogy sok javítani valót talál. Ezt a történetolvasó nyugodalmat fokozta ezen újabb kötetének 61—110. lapjával. Leközölte kütfőit is, királyi kinevezési okmányokat, végrendeletet, bizalmas levelet s a magyar király híres emlékiratát, melyben jogászai Erdélyre is kiterjedő püspök kinevezési jogát vitatják. A sok felület, pongyola közlés után milyen jóleső az efféle lelkiismeretes lemasolt és kinyomtatott okmánytár!

Igen pontos név- és tárgymutató zárja le a kötetet, s nemcsak a második részhez, hanem a hat első választott püspök életrajzához is szól.

Köszönet Temesváry Jánosnak, hogy pénzt és energiát szentel saját érdekes multnuk ismertetésének. Bizunk idealismusában, nyugtalan pennájában s hogy Erdély korábbi

HINGER JÓZSEF

asztalos mester Gyulafehérvár.
Széchenyi-utca 10. szám (saját ház),
a Jickeli-féle vasraktárral szemben.

Tervrajzok
díjtalanul
kiszíttetnek

Készít: épület munkát, festett, masszív, iournéros butormunkát, portále és boltberendezést, ugyszintén javításokat is elfogad. Szállít és lerak tölgy és bükkparkettát. Árjegyzék szerint irodái, vendégloji és ebédlőszékeket, tükröket méret szerint. — Raktáron tart minden fajta fakoporsókat is.

Szolid árak!

Szolid árak!

Lelkismeretes pontos kiszolgálás.

8* 25-52

HARCTÉRI TÉRKÉPEK

Magyar—Szerb háborul - - - - - ára **80 f.**
Ugyanaz német kiadásban - - - - - ára **1.20 f.**
Európai háboru térképe ára **1.60 f.**

Ezekhez kis jelző lobogók minden állam színében drbja 4 fillér.

Megrendelhető a
Püspöki Lyceumi könyvnyomdában Gyulafehérvár.

SCHÄSER FERENCZ KÖNYV ÉS PAPIR- KERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA, KÖNYVKÖTÉSZET, fényképészeti cikkek nagy raktára

TELEFONSZÁM 16.

GYULAFEHÉRVÁR

TELEFONSZÁM 16.

Gyertyalámpa egyszerű kivitelben bordóvörös üveggel, 49×115 mm.
Ára K. 1.20.

Négyzetleges lámpa.

(Kis modell). Különösen utazásra ajánlható. Bordóvörös üveggel feketére fényezve. Ára gyertyával K. 1.20.

Sötétkamrai lámpa.

Bordóvörös és sárga üveggel. A sárga üveg a pirossal elfedhető, a lámpabél kívülről szabályozható. K. 3.75.

Bordóvörös villanylámpák 10 gyertya-fény erősségűek 110 Volt, ára K. 4.80.

„Toska“ levelezőlap másolókeret. Bevigással és két faszeggel. Másolásnál a pozitív nem csúszhatik el. Alak 9—14 cm, használható azonban 6—9-től 18—24 cm nagyságu lemezre is. Figyelni, hogy a másolásnál a pozitív 8/10 része látható.
Ára K. 1.80.

Üveg-tölcsérek. 60 fokos hajlításban, teljesen síma, ferdére lecsiszolt csővel.

Külső átmérő cm.	Ára K.
5	—30
8	—35
10	—40
12	—50
14	—60
16	—70

MENZURÁK üvegből.

Csiszolt beosztással. Első kivitel.

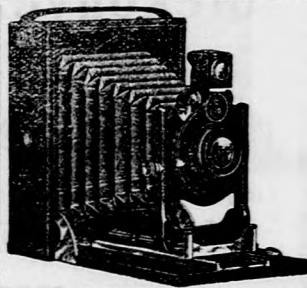
Tartalma gr.	Ára K.
10	—40
25	—45
50	—50
75	—60
100	—75
150	—90
200	1.—
250	1.20
500	1.50
1000	3.—

Papírmásátalak.

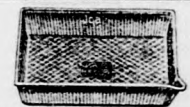
Adt Testvérek gyármánya. Legjobb gyártmány ezen a téren.

Belméret cm.	Ára K.
5,5—9	—36
8,5—11	—54
9,5—12	—60
10,5—13	—60
11—16	—75
13—18	—90
14—19	—90
19—25	1.80
26—31	3.—
31—37	4.80

Fényképező készülékek, lemezek és kémiai szerek eredeti gyári árban.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Üvegtalak fújt üvegből. (Sievert patent) Fehér üvegből, könnyű és nagyon tartós.

Belméret cm.	Ára K.
7—10	—50
10—13	—65
11—16	—80
15—20	1.—
19—25	2.—
26—32	6.—
32—47	9.—
36—42	9.—
42—52	12.—
52—64	19.50